

Interjú Németh Gáborral, az Országos Széchényi Könyvtár Ciszterci Műemlékkönyvtárának igazgatójával

A Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozat kitüntetést kapott Németh Gábor március 15-e alkalmából.

2002 óta dolgozol Zircen a Ciszterci Apátság Műemlék-könyvtárában. Hogyan indult a pályafutásod? Mi vezetett ahhoz, hogy ebben a gyűjteményben helyezkedj el?

Szegeden végeztem, először a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán könyvtár–történelem szakon, de ezzel párhuzamosan már részt vettem a József Attila Tudományegyetem régi könyves könyvtáros képzésén is, ott diplomáztam. Mikor elkezdtem a főiskolát, a könyvtár tanszék vezetőjét Monok Istvánnak hívták, aki aztán megpályázta és elnyerte az OSZK főigazgatói posztját. 2002-ben ő ajánlotta fel a zirci lehetőséget, mert megüresedett egy státusz a könyvtárban. A válaszom eplényi lakosként egyértelmű igen volt, Magyarország legszebb bibliotékájába kerülhettem. És már az első napomon megismerkedtem Hervay Leventével, a ciszterci szerzetessel, a tudós történésszel és könyvtárossal, a Régi Magyar Nyomtatványok első köteteinek egyik szerkesztőjével. Nem egy inspiráló környezet egy régi könyves számára?

Mit tekintesz az itt töltött időszak legfontosabb szakmai eredményének, mérföldkövének?

Több is van. Elkezdtem az állomány feldolgozását könyvtári rendszerbe. Sajnos, ez nem megy retrospektív módszerrel, olyan egyenetlen minőségű a könyvtár cédulakatalógusa. Maradt az autopszia, minden könyvet leemelni a polcra, így viszont lassúbb a folyamat. Viszont mindent megpróbálok feltárni, még egy rövidített kötéisleírást is beillesztek a rekordba. Több nagyszerű kiállítást rendeztünk a kollégákkal, talán a legemlékezetesebb számomra a Plihál Katalinnal, az OSZK Térképtárának akkor vezetőjével közös munkánk a *Margaritae Chartographicae* (Kartográfiai Gyöngyszemek) tárlat volt. És 2021-ben átadtuk a felújított barokk termet és műemlékfolyosót, 2024-ben pedig a helyreállított belső galériát. És hozzánk került Borsa Gedeon könyvtára.

A te gyűjteményed speciális abban, hogy egyszerre tartozik az egyházi és a világi intézményrendszerbe is. A gyűjteményben végzett munkád során milyen kép alakult ki benned a könyvtárad küldetésével, az egyházi és világi intézményrendszerben betöltött szerepével kapcsolatban?

Igen, a könyvtár ciszterci tulajdonban van, de az OSZK a vagyongazdálkodó. A tárgyi környezet, a berendezés és az állomány is a védett kulturális örökség része. Egy szerzetesi gyűjtemény, amely a helyén maradhatott úgy is, hogy a rend működését 1950-ben betiltották. Küldetésünk, hogy megőrizzük és feldolgozzuk az állományt, bemutassuk a ciszterciek szerepét a magyar könyvkultúrában, tudományos életben az érdeklődők számára.

Számomra nem releváns, hogy egyházi vagy világi az intézményrendszer. Mindkettőben értékes szakmai közösségek vannak, akikkel jó és érdemes együttműködni. A könyvtár összeköt, nem elválaszt, amit a mi kis gyűjteményünk is igazol.

Hogy látod az egyházi könyvtárak helyzetét a hazai kulturális területen? Mennyire láthatóak a szélesebb szakmai és civil közönség számára?

A muzeális gyűjtemények helyzetére látok rá leginkább. Ez pedig zömében egyházi. Nagyon sok múlik azon, hogy a fenntartó miképpen látja az adott bibliotéka szerepét. Múltunk dicső bizonyítékára tekint, vagy öreg salabaktérekre, amik viszik a pénzt. Mert valóban egy gyűjtemény fenntartása és fejlesztése nem olcsó mulattság. Ezt ellensúlyozza, ha turisztikai attrakcióként is be tudjuk mutatni, amiért belépőjegyet szedhetünk. Magyarországon könnyedén lehet egy kényelmes könyvtártúrát szervezni. Soroljam? Debrecen, Sárospatak, Eger, Gyöngyös, Kalocsa, Pécs, Keszthely, Veszprém, Zirc, Pannonhalma, Győr és a budapesti helyszínek. Talán ezeken a régi gyűjteményeken keresztül mutathatjuk be, milyen fontosak a könyvtárak ma is, mennyi lehetőséget nyújtanak egyéneknek, közösségeknek.

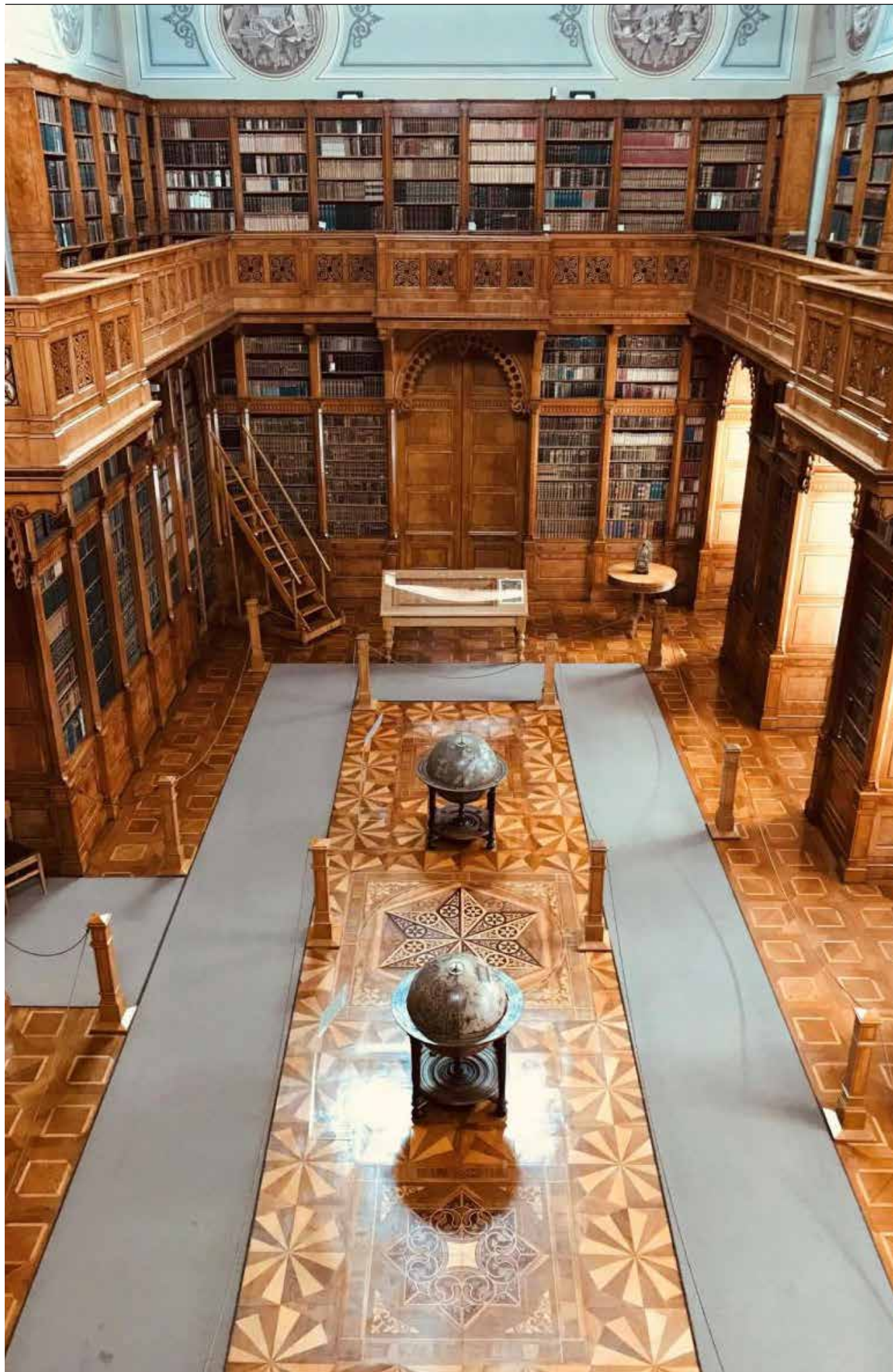
Melyek a legnagyobb kihívások, amelyekkel ma egy egyházi könyvtárnak szembe kell néznie – akár szakmai, akár fenntartói, akár társadalmi szempontból?

A forráshiány. És értem ezt mind pénzügyi, mind humánerő-forrásra. Csak egy egyszerű példa az állományvédelem területéről. Beépítünk egy modern légtechnikai rendszert, amivel tisztítjuk a levegőt, szabályozzuk akár a hőmérsékletet és akár a páratartalmat is. A bekerülés az egyszeri összeg. De a karbantartás, működtetés az előző évi költségvetéshez képest növekménnyel jár. Lesz-e rá fedezet, hogyan áll a plusz költséghez a fenntartó?

A bérhelyzet pedig nem ösztönzi a fiatalokat, hogy a könyvtárosi hivatás felé forduljanak. Én már érzem az utánpótlás hiányát.

Milyen fejlesztési irányokat, célokat látsz magad előtt a következő évekre? Van-e valamilyen kiemelt projekt, amely meghatározza a közeljövőt?

Már megkezdődött az állomány digitalizálása. Ezt számunkra az OSZK Digitálizáló Osztálya végzi. Szeretném, ha ez nagyobb lendületet kaphatna. És még van mit korszerűsíteni a könyvtár műszaki gépészetén.

Céлом, hogy a zirci könyvtárat felhelyezzem a tudományos térképre, főleg a régi könyves szakmában. Konferenciák, előadások helyszínékként használva a gyönyörű barokk termünket.

Miben látod az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének legnagyobb erejét és jelentőségét a hazai könyvtárszakmai szervezeteken belül?

Az EKE egy fontos szakmai szervezet, sok taggal – a kicsitől a nagyig. Van, ahol egy könyvtáros dolgozik, de ugyanazzal a problémával szembesül, mint egy nagyobb gyűjtemény dolgozója. Lásd, milyen sikeres volt a legutóbbi állományvédelmi szakmai nap, hamar beteltek a helyek. Az EKE ezt a háttérrel tudja biztosítani a tagjainak, amit külön-külön nem biztos, hogy elérnének. Az összefogás az ereje a szervezetnek. Jelentősége pedig az, hogy felteszi, képviseli a szakma e különleges szegmensét

Könyvtári munkatársként, tudományos kutatóként milyen feladattal foglalkozol legszívesebben? Mire vagy a legbüszkébb gyűjteményi dolgozóként?

Tudományos területen mostanság legtöbbször azzal foglalkozom, hogy rekonstruáljam a bibliotéka 18. századi állományát, feltárjam a történetét. Ez az időszak egy fontos periódus Magyarországon, a török megszállás után ekkor épül ki a felszabadult területeken újra a világi és egyházi intézményrendszer. Sok szerzetesrend települt vissza az országba, rendezték be életüket. És a ciszterciek szempontjából még előtte álltak a nagy változásnak, hiszen tanítással csak a század legvégén kezdenek el foglalkozni, tehát még a hagyományos komplementatív életmódjukat folytatták. Zirc pedig a sziléziai Heinrichau fiája volt. Izgalmas időszak.

Az interjút készítette:

BARANYA PÉTER

Piarista Rend

Magyar Tartomány Központi Könyvtára